

การศึกษบทบาทพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

A Study of Roles of Wat Muang Folk Museum

As a Community's Learning Centers

สาทิสลักขณ์ ชาติเสริมศักดิ์*

Satissalak Chartsermsak

คณิต เขียววิชัย**

Kanit Kiaowichai

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการจัดตั้งและการบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในช่วงก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงที่มีต่อคนในชุมชนตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในครัวเรือนของตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 300 หลังคาเรือน ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการพิพิธภัณฑ์ จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า ในระยะแรกของการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง มีการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานเป็นอย่างดี ระหว่างคนในชุมชนและองค์กรภายนอก ต่อมาในระยะดำเนินการมีการย้ายโอนพิพิธภัณฑ์ให้มาอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วงซึ่งให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณการดูแลพิพิธภัณฑ์ ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงดูแลบริหารจัดการโดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง วัด และอาสาสมัครในชุมชน สำหรับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงที่มีต่อคนในชุมชนตำบลบ้านม่วงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการให้ความรู้แก่คนในชุมชน ลำดับที่ 2 คือ ด้านการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน/ แหล่งเรียนรู้ชุมชน/ บทบาท

Abstract

This mixed method research aims to 1) study the processes of establishing and managing Wat Muang Folk Museum at Ban Muang Sub-district, Ban Pong District, Ratchaburi Province since the beginning until now 2) investigate attitudes and opinions on roles of Wat Muang Folk Museum towards the local people of Ban Muang Sub-district, Ban Pong District, Ratchaburi Province. The data were

* นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

collected from a sample of 300 households of Ban Muang Sub-district. Four interviewers consisted of the officials and those who were responsible for running the Museum. The data were collected through questionnaires and interviews.

The Research Findings: In the beginning of the establishment of Wat Muang Folk Museum, there was a strong cooperation between local people and other organizations. Later, during the implementation the Museum was transferred to be under supervision of Sub-district Administrative Organization of Ban Muang which financially supported the Museum. In present, the Museum is running by Sub-district Administrative Organization of Ban Muang, Wat Muang as well as the volunteers from the community. In terms of the attitudes and opinions on roles of Wat Muang Folk Museum towards the local people of Ban Muang, the participants rated their opinions in the high level. When focusing on each item, the highest average scores derived from the item indicated that the Museum provided knowledge to local people. While the second rank was the item indicated that the Museum built identity of the community.

Keywords : Folk Museum/ Local Study Centers/ Role

บทนำ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (Community Museum) คือ แหล่งรวบรวมและจัดแสดงหลักฐานทางโบราณคดี วัตถุโบราณ สิ่งของเครื่องใช้ วัตถุทางวัฒนธรรมรวมทั้งองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่หรือเคยมีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นสถานที่ บ้านเรือน สิ่งก่อสร้างสมัยโบราณที่มีรูปแบบทางศิลปะ สถาปัตยกรรม หรือประวัติความเป็นมาเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาร่องรอยของชุมชนนั้นๆ ที่รวมเรียกว่าโบราณสถาน แหล่งโบราณคดีหรืออาคารสถานที่ที่ก่อสร้างขึ้นใหม่เพื่อใช้จัดแสดงข้อมูล หลักฐานทางโบราณคดีและทรัพยากรวัฒนธรรมต่างๆ ของชุมชนอีกด้วย พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่นหนึ่งๆ เป็นกระบวนการในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความหมายของการมีตัวตนอยู่ของคนกลุ่มนั้นๆ ดังนั้น พิพิธภัณฑ์จึงมีบทบาทมากกว่าการเป็น

สถานที่เก็บของเก่าหรือของสะสมดังในอดีต แต่พิพิธภัณฑ์สามารถทำหน้าที่ในการสืบทอด ฟื้นฟู และสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ได้ เป็นเสมือนพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชน ให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลและจัดการ วัฒนธรรมรวมทั้งอัตลักษณ์ของตนได้ เป็นการสะท้อนภาพความคิดความเชื่อและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้นๆ ออกมา (จันทร์ธิดา สังขจันทร์, 2552) นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจัดเป็นประเภทหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น พิพิธภัณฑ์ชุมชน พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน หรือพิพิธภัณฑ์มานุษยวิทยา ซึ่งเป็นที่รวบรวมเรื่องราวและจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ วัตถุทางวัฒนธรรม ความเป็นมาของท้องถิ่นเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้เข้าใจและภูมิใจในวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของตนเอง และเพื่อเผยแพร่ให้คนต่างถิ่นได้เรียนรู้

การพัฒนาองค์ความรู้ และรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนั้นเป็นแนวทางหนึ่ง ที่มี

ส่วนสำคัญ ในการพัฒนาความร่วมมือเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (พิเนตร ดาวเรือง, 2552) ปัจจุบันความหมายและรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความหลากหลายของเนื้อหา รวมถึงรูปแบบและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน โดยพิพิธภัณฑ์หลายแห่งของประเทศไทยทั้งภาครัฐและเอกชน ได้พยายามจัดทำให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพของบริบทสังคม ซึ่งการสร้างชุมชนเข้มแข็งได้นั้น คนในชุมชนต้องเข้าใจตนเองและชุมชนให้ถ่องแท้เสียก่อน การสนใจเรื่องราวท้องถิ่นจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและพัฒนาไปสู่ความเข้าใจตัวตนหรืออัตลักษณ์ของท้องถิ่น อันจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาของท้องถิ่น บทบาทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จึงทำหน้าที่ทั้งเป็นกระบวนการปลูกจิตสำนึกแห่งคุณค่าของท้องถิ่นและเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดคุณค่าของท้องถิ่นสู่สาธารณชน

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงในช่วงแรกนั้น ถึงแม้จะมีการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการตื่นตัวจากสังคมต่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้น แต่เมื่อได้ดำเนินการพิพิธภัณฑ์ไปได้ระยะหนึ่งก็ต้องประสบกับปัญหาต่อสถานการณ์ “พิพิธภัณฑ์หยุดนิ่ง” คือ การที่พิพิธภัณฑ์ปราศจากการเคลื่อนไหว และการบริหารจัดการที่ดีที่จะทำให้พิพิธภัณฑ์สามารถดำรงอยู่ได้ (จันทร์ธิดา สังขจันทร์, 2552) ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงก็กำลังประสบปัญหาในการดำเนินการพิพิธภัณฑ์เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์แห่งอื่นๆ ในประเทศไทย เมื่อผ่านไประยะหนึ่ง ผู้คนเริ่มให้ความสนใจน้อยลง รวมทั้งทางพิพิธภัณฑ์เองไม่ได้จัดกิจกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เข้าชมได้อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการที่หน่วยงานที่ดูแลตั้งแต่เริ่มต้นก็ได้ให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาจัดการดูแลกันเอง ซึ่งการดูแลการ

จัดการนั้นอาจยังไม่สามารถมีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ทำหน้าที่ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีของชุมชนได้

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การศึกษายอบบาทพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน” โดยมุ่งหวังที่จะศึกษาถึงกระบวนการในการก่อตั้ง การบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์ในช่วงเริ่มของการก่อตั้งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงที่มีต่อคนในชุมชนบ้านม่วง ในการเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนอันจะนำไปสู่การกระตุ้นจิตสำนึกรักบ้านเกิดและการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดตั้งและการบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในช่วงก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงที่มีต่อคนในชุมชนตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นสิ่งสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ศิลปวัตถุที่นำมาแสดงเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น โดยผู้คนในชุมชนเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ ร่วมกันดูแลรักษา ร่วมกับการเป็นมัคคุเทศก์นำชม

สำหรับคนต่างถิ่นที่มีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชม และสิ่งที่นำมาแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ มีความสัมพันธ์ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (ประสิทธิ์ รัตนมณีและคณะ, 2550: 50)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองที่พัฒนาแล้ว ส่วนใหญ่มีความพยายามที่จะทำความเข้าใจถึงชีวิต วัฒนธรรม โลกทัศน์ และค่านิยมของคนในท้องถิ่น ก่อนที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังต้องมีเรื่องของการอนุรักษ์ด้วย ในกระบวนการของการอนุรักษ์นั้น การจัดให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านนับเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีความหมายในเรื่องของการศึกษา เป็นการศึกษาก่อนที่จะทำให้คนในท้องถิ่นได้รู้จักความเป็นมา รู้จักสังคม ศิลปวัฒนธรรมของตนเองว่าเป็นอย่างไร การรู้จักตนเองก็จะเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งการรู้สึกรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2545)

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนั้น สิ่งที่พิพิธภัณฑ์แทบทุกแห่งจะต้องตระหนักถึง คือ คุณประโยชน์ที่เป็นผลมาจากการพัฒนานั้น จะต้องตกอยู่กับ คนในท้องถิ่น สังคมและประเทศชาติ เป็นสำคัญ บทบาทหน้าที่ที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรปรับเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอาจแบ่งออกได้เป็น 3 บทบาท ดังนี้คือ 1) บทบาททางสังคมและวัฒนธรรม 2) บทบาททางเศรษฐกิจ 3) บทบาททางการเมือง (สุวรรณ ทศกร, 2545)

4. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งที่มีข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วิทยาการ กิจกรรม กระบวนการ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สมาคม สถาบัน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองและมนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ มีความสำคัญต่อบุคคลอื่นที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ดังกล่าวครอบคลุมถึงด้านความรู้ ด้านทักษะและเจตคติ ซึ่งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ เพื่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (ประไพ เกษแก้ว, 2548: 13)

5. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน การให้โอกาสคนในชุมชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของตนเอง เป็นการให้อำนาจแก่ประชาชน กลุ่ม องค์กร ชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ การควบคุมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็น ซึ่งคนในชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ เน้นการทำงานขององค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการมีความตระหนักและความเห็นพ้องต้องกันของคนในชุมชน โดยมีลักษณะเป็นการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงของกิจกรรมนั้นๆ (กรรณิการ์ ชมดี, 2524: 5)

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนในครัวเรือนของชุมชนตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 1,152 หลังคาเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง, 2559) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในครัวเรือนของตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 300 หลังคาเรือน ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1967) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน จากการสุ่มได้ไม่เกินร้อยละ 5 มีค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structural Interview) ในการเก็บข้อมูลและใช้การนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดม่วง จำนวนทั้งสิ้น 4 คน ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดม่วง นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง ประธานวัฒนธรรมชุมชนผู้เป็นอาสาสมัครดูแลพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดม่วง และเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถาน โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selective)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้สุทธิต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของคนในชุมชนเรื่องบทบาทของพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดม่วงที่มีต่อคนในชุมชน โดยใช้เกณฑ์การวัดเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในการเสนอแนะเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open Ended)

2.2 เครื่องมือเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้

2.2.1 ความเป็นมาในการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดม่วงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.2.2 การบริหารจัดการของพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดม่วงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้สุทธิต่อเดือน โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) จากนั้นนำมาเสนอในรูปแบบตารางและเขียนพรรณนา

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของคนในชุมชนเรื่องบทบาทของพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดม่วงที่มีต่อคนในชุมชน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3.3 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในก่อตั้งและการจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.1 ความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง จุดเริ่มต้นของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง เริ่มมาจากการที่พระครูวรธรรมพิทักษ์ (พระอาจารย์ถม) เจ้าอาวาสขณะนั้นได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเก็บรักษาข้าวเปลือกที่มอดเน่าในมอญบ้านม่วงว่าควรได้รับการเก็บรักษาดูแลไว้ไม่ให้สูญสลายไปตามกาลเวลา เนื่องจากสิ่งของเหล่านั้นเป็นการแสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาที่เอกลักษณ์ของชาวมอญที่สืบทอดกันมายาวนาน โดยเฉพาะคัมภีร์โบลานที่เป็นภาษามอญซึ่งมีอายุร้อยถึงสองร้อยกว่าปีและอยู่เป็นจำนวนมากและทางชาวบ้านม่วงเองก็ได้ให้ความสนใจและร่วมบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นของเก่าหายากมาให้ทางเจ้าอาวาสและวัดเก็บรักษาไว้

การดำเนินงานการจัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ทางมหาวิทยาลัยศิลปากรได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน เป็นค่าก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์และได้เงินสมทบจากทางวัดม่วงร่วมด้วยเป็นเงินจำนวนทั้งหมด 10,000,000 บาท โดยอาจารย์วนิดา พึ่งสุนทร ศิลปินแห่งชาติ และอาจารย์บัญชา ชุ่มเกษร อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นผู้ออกแบบอาคารพิพิธภัณฑ์ให้เข้ากับชุมชนมอญ และมีเหล่าอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศิลปากรหลายท่านมาดูแลให้เป็นส่วนสำคัญ สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่นๆ

ทางพระอาจารย์ถมเป็นผู้จัดหาเจ้าภาพอื่นๆให้มาช่วยร่วมสมทบงบประมาณสร้างอาคารด้วยอีกทาง รวมถึงเงินบริจาคจากชาวบ้านในชุมชนบ้านม่วงเองด้วย การก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ ใช้เวลาในการก่อสร้าง 2 ปี จึงแล้วเสร็จ เป็นอาคารเพื่อเฉลิมฉลองแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ครบ 60 พรรษา ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2535 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ในวันศุกร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 ซึ่งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงนับเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านแห่งแรกในประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมายในการให้ความรู้เกี่ยวกับมอญในลุ่มแม่น้ำแม่กลอง และวัดม่วงเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมมอญที่สำคัญ

1.2 การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ในยุคก่อตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงเป็นพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ในความดูแลของวัดม่วงและมหาวิทยาลัยศิลปากร หลังจากได้มีการดำเนินก่อตั้งพิพิธภัณฑ์แล้ว ทางคณะผู้ดูแลดำเนินงานได้มีการประชุมจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อเข้ามาดูแลและรับผิดชอบงานในส่วนต่างๆของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง เป็นการทำงานร่วมมือกันระหว่างวัด คนในชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร ในการเรียบเรียงจัดทำเนื้อหาและข้อมูลในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ และการขึ้นทะเบียน โบราณวัตถุ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ทางมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ส่วนเรื่องการรับผิดชอบดูแลรักษาพิพิธภัณฑ์ ทำความสะอาดสถานที่ คอยดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นหน้าที่ของทางวัดม่วงและเจ้าหน้าที่ที่ดูแลพิพิธภัณฑ์และคนในชุมชนที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือ

ในปัจจุบันพณิชยการบ้านวัดม่วงอยู่ในการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง โดยให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณการจัดจ้างผู้ดูแลพณิชยการเป็นหลัก ด้านการบริหารงานพณิชยการผู้ดูแลหลัก คือ ผู้ใหญ่สำอางค์ พรหมอินทร์ อดีตผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ในการจัดการงานพณิชยการต่างๆ โดยปัจจุบันพณิชยการบ้านวัดม่วงกำลังจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในเรื่องของการทอผ้ามอญ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนมอญบ้านม่วง โดยมีมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้ให้คำแนะนำในการดำเนินการ พณิชยการบ้านวัดม่วงมีเจ้าหน้าที่ดูแลพณิชยการจำนวน 2 คน โดยทำหน้าที่เฝ้าดูแลและทำความสะอาดสถานที่ตอนกลางวัน 1 คน และเฝ้าดูแลอาคารตอนกลางคืนอีก 1 คน ส่วนทางเจ้าอาวาสวัดม่วงและทางวัดม่วงเองไม่ได้เข้ามาดูแลงานพณิชยการโดยตรง แต่ได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือช่วงที่มีการจัดงานวัฒนธรรมของทางจังหวัด หรือการจัดงานประเพณีในช่วงเทศกาลต่างๆ และทางชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลืองานตามเทศกาลงานบุญต่างๆ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.3 โดยมีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 47.0 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 35.3 มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.3 มีพฤติกรรมการเข้าเยี่ยมชมพณิชยการบ้านวัดม่วงในรอบ 1 ปี จำนวน 1 – 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 66.7

2.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพณิชยการบ้านวัดม่วงที่มีต่อคนในชุมชน ตำบลบ้านม่วง พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพณิชยการบ้านวัดม่วงที่มีต่อคนในชุมชนตำบลบ้านม่วงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการให้ความรู้แก่คนในชุมชน ($\bar{X} = 4.41$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ($\bar{X} = 4.39$)

ด้านการให้ความรู้แก่คนในชุมชน อยู่ในระดับมาก ลำดับสูงสุด คือ พณิชยการบ้านวัดม่วงเป็นแหล่งในการสืบทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของบรรพบุรุษชาวมอญ มิให้เสื่อมสูญไป รองลงมา คือ เป็นแหล่งส่งเสริมความต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของชาวมอญและประวัติความเป็นมาของชุมชนมอญ

ด้านการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน อยู่ในระดับมาก ลำดับสูงสุด คือ พณิชยการบ้านวัดม่วงทำให้เกิดความภูมิใจในเอกลักษณ์ของความเป็นชาวมอญบ้านม่วง รองลงมาคือ มีส่วนในการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด แก่เยาวชนในชุมชน

ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสร้างรายได้ อยู่ในระดับมาก ลำดับสูงสุด คือ พณิชยการบ้านวัดม่วงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปและวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน รองลงมา คือ เป็นความภูมิใจในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี

ด้านการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ลำดับสูงสุด คือ พณิชยการบ้านวัดม่วงช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของพณิชยการให้กับคนในชุมชน รองลงมา คือ มีส่วนช่วยในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

ด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ลำดับสูงสุด คือ ภายในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง มีการจัดรูปแบบห้องจัดแสดงและวัตถุสิ่งของที่นำมาจัดแสดงอย่างมีความเหมาะสม รองลงมา คือ ผู้ก่อตั้งและผู้ดูแล มีความสามารถในการดูแลจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคแนวทางแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง

ปัญหา/อุปสรรคในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง อันดับแรก คือ ได้งบประมาณมาสนับสนุนในพัฒนาพิพิธภัณฑ์น้อย อันดับสอง คือ ขาดความร่วมมือในการพัฒนาจากทั้งคนในชุมชน, วัด, ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ และองค์กรภาครัฐ และอันดับสาม คือ ชุมชนไม่มีโอกาสออกความคิดเห็นในการพัฒนา

แนวทางแก้ไขปัญหา อันดับแรก คือ หางบประมาณมาสนับสนุน เช่น ทำผลิตภัณฑ์ในชุมชนมาจำหน่าย อันดับสอง คือ ชุมชน วัด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ และองค์กรของภาครัฐควรให้ความร่วมมือกันให้มากขึ้น และอันดับสาม คือ เปิดรับให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและหาทางแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง อันดับแรก คือ ทำของที่ระลึกที่ราคาไม่แพงเกินไปให้คนที่มาเที่ยวชมเลือกซื้อเพื่อหารายได้เข้าพิพิธภัณฑ์ อันดับสอง คือ ควรประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายครอบคลุมมากขึ้น และอันดับสาม คือ ควรมีความร่วมมือของคนในชุมชนและผู้นำในชุมชนให้มากกว่านี้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน” ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านการให้ความรู้แก่คนในชุมชน จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในการให้ความรู้ในระดับมาก โดยพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ ด้านวัฒนธรรมของชุมชน เป็นแหล่งส่งเสริมความต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของชาวอมฤและประวัติความเป็นมาของชุมชนอมฤ ตำบลบ้านม่วง เป็นแหล่งในการสืบทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของบรรพบุรุษชาวอมฤมิให้เสื่อมสูญไป เป็นแหล่งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองแก่คนในชุมชน เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนตำบลบ้านม่วง อีกทั้งยังเป็นแหล่งส่งเสริมความต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะและโบราณวัตถุที่พบในตำบลบ้านม่วง สอดคล้องกับความคิดของศรีศักร วัลลิโภดม (2552) กล่าวว่า การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้งของรัฐ องค์กรท้องถิ่น และเอกชน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่รวบรวมบรรดาสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ข้อมูล ความรู้ ภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อให้คนภายในท้องถิ่นได้เรียนรู้และถ่ายทอดแก่คนรุ่นหลังๆ

2. บทบาทด้านการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงมีส่วนในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ค่านิยม ความเชื่อและเอกลักษณ์ของชุมชน ช่วยฟื้นฟูการใช้ภาษา

มอญของคนในชุมชน มีส่วนในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยชุดแบบชาวมอญของคนในชุมชน มีส่วนในการเชิดชูภาพลักษณ์ของชุมชน และเป็นที่เชิดหน้าชูตาของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความภูมิใจในเอกลักษณ์ของความเป็นชาวมอญบ้านม่วง และมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด แก่เยาวชนรุ่นใหม่ที่ภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญวิทย์ ติรประเสริฐ (2547) ได้ศึกษา พิพิธภัณฑสถานบ้านการแสดงทางวัฒนธรรมและกระบวนการรื้อฟื้นความเป็นไทยเบ็ญ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑสถานกับบริบทสังคมแวดล้อมเป็นการศึกษากระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมในบ้านโคกสูง ผ่านการจัดทำพิพิธภัณฑสถานและกิจกรรมทางวัฒนธรรม บ้านโคกสูงเป็นชุมชนไทยเบ็ญที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนป่าสัก มีนักวิชาการและชาวบ้านในโคกสูงได้เกิดความตระหนักในความเป็นไทยเบ็ญ โคกสูง ในกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมไทยเบ็ญเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น

3. บทบาทด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสร้างรายได้ จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยชุมชนมีความคิดเห็นว่าการพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดม่วงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน มีการขายของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อีกทั้งมีส่วนช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักสถานที่สำคัญอื่นๆ ของตำบลบ้านม่วงและในตำบลใกล้เคียง และเป็นความภูมิใจของชาวชุมชนบ้านม่วง ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี และยังมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวิทย์ ธรรมประพจน์ และคณะ (2551) ได้ศึกษา ความสนใจและความพร้อมในการ

ดำเนินงานตามโครงการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรม Home Stay ของหมู่บ้านวัฒนธรรมกระเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า หมู่บ้านวัฒนธรรมกระเหรี่ยงมีศักยภาพในการจัดตั้งที่พักแบบโฮมสเตย์ด้านสิ่งดึงดูดใจ และด้านการเข้าถึง ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อมความสะดวก ยังคงต้องพิจารณาเตรียมความพร้อมในด้านที่พัก และการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว สำหรับแนวทางในการพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้ในด้านบริหารจัดการธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์

4. บทบาทด้านการพัฒนาชุมชน จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดม่วงมีส่วนช่วยในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน มีส่วนช่วยในการสร้างความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน มีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นแหล่งสำหรับพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในชุมชน ทำให้ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑสถานให้กับคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ambrose and Paine (1993) ที่กล่าวว่า พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นนั้นมีหน้าที่หนักในการสงวนรักษา อนุรักษ์ จัดแสดงและให้การศึกษามรดกทางวัฒนธรรมอยู่แล้ว จึงน่าจะมียุทธศาสตร์สำคัญในการนำมาซึ่งความภูมิใจ ความมั่นใจและสร้างกำลังใจให้แก่คนในท้องถิ่น สามารถพัฒนาไปได้อย่างค่อยเป็นค่อยไปตามศักยภาพของตน พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจึงควรมียุทธศาสตร์ต่อสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ในการสร้างจิตสำนึกและความภูมิใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางรวมทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และมีบทบาทในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนในท้องถิ่น

5. ด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก โดยชุมชนมีความคิดเห็นว่าคุณก่อตั้งและผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ มีความสามารถในการดูแลจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในพิพิธภัณฑ์ มีการจัดรูปแบบห้องจัดแสดงและวัตถุสิ่งของที่นำมาจัดแสดงอย่างมีความเหมาะสม หน่วยงานรัฐและองค์กรท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการดูแลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง และพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นในการบริหารจัดการจากคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2542) กล่าวว่า การบริหารเป็นขบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารมี 3 ลักษณะ คือ ผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง แต่ละระดับมีความเกี่ยวข้องกับทักษะทางการบริหาร (Management Skill) บทบาททางการบริหาร (Manager Rules) และหน้าที่ทางการบริหารที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงยังไม่ค่อยมีความหลากหลายในการนำเสนอ คือ เป็นการจัดแสดงในรูปแบบเดิมๆ เป็นเวลานานๆ ทำให้คนที่เคยเข้ามาชมแล้วไม่มีความสนใจที่จะเข้ามาเยี่ยมชมอีก จึงควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบตามความเหมาะสม เพื่อดึงดูดคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมบ่อยขึ้น

1.2 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงยังขาดบุคลากรที่จะเข้ามาสืบสานงานพิพิธภัณฑ์ต่อ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้มีการสืบทอดงานพิพิธภัณฑ์แก่เยาวชน คนรุ่นใหม่ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดอบรมมัคคุเทศก์น้อยที่ทางพิพิธภัณฑ์ทำอยู่แล้ว

1.3 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงยังไม่มีความเหมาะสมในการดูแลพิพิธภัณฑ์ได้อย่างเพียงพอ ทำให้การดูแลรักษาสถานที่ หรือการบูรณะต่างๆ ยังไม่สามารถทำได้เต็มที่ ควรเสนอให้ภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือสนับสนุนงบประมาณในการดูแลพิพิธภัณฑ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบบทบาทของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านแบบพหุกรณีเพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนแต่ละท้องถิ่น

2.2 ควรศึกษาการบริหารงานพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน 4 ประเภท ได้แก่ การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) การบริหารวัสดุหรือวัตถุดิบ (Material) และการบริหารวิธีปฏิบัติงาน (Method)

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จันทร์ธิดา สังข์จันทร์. (2552). การสื่อสารเพื่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชนมอญบ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรวิทย์ ธรรมประพจน์และคณะ. (2551). ความสนใจและความพร้อมในการดำเนินการตามโครงการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมโฮมสเตย์ Home Stay ของหมู่บ้านวัฒนธรรมกระเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ชาญวิทย์ ติรประเสริฐ. (2547). พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านการแสดงทางวัฒนธรรมและกระบวนการรื้อฟื้นความเป็นไทยเบ็ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประไพ เกษแก้ว. (2548). การบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ประสิทธิ์ รัตนมณี และคณะ. (2550). วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส). สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- พินิต ดาวเรือง. (2552). กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อย่างมีส่วนร่วมเพื่อจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดพุทธมงคล ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542). การบริหาร: หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2545). พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (องค์การมหาชน).
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2552). พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.

.....

สุวรรณ ทศกร. (2545). แนวโน้มการพัฒนาเทคนิคการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง. (2559). ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านม่วง. จังหวัดราชบุรี.

Ambrose, T. and C, Piane. (1993). **Museum Basics**. Mandison Ave, New York: Routledge.

Yamane, Taro. (1967). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper and Row.